

GEFAD / GUJGEF 36(3): 557–575 (2016)

Yaratıcı Drama Uygulamalarının Öğretmen Adaylarının Sosyal Becerilerine Etkisi*

The Effect of Creative Drama Practices on Pre-Service Teachers' Social Skills

Ayşegül Oğuz NAMDAR¹, Fatih ÇAMADAN²

¹Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim.
aysegul.oguz@erdogan.edu.tr

²Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri.
fatih.camadan@erdogan.edu.tr

Makalenin Geliş Tarihi: 11.10.2016

Yayına Kabul Tarihi: 16.12.2016

ÖZ

Bu araştırmanın amacı yaratıcı drama uygulamalarının öğretmen adaylarının sosyal becerilerine etkisini araştırmaktır. Araştırma, 2013-2014 eğitim öğretim yılında Sosyal Bilgiler Öğretmenliği programında yer alan Drama dersi kapsamında yürütülmüştür. Araştırmanın çalışma grubu, bu derse devam eden 4. sınıf öğretmen adayları arasından gönüllü olarak katılan 19 kız, 26 erkek olmak üzere toplam 45 kişiden oluşmaktadır. Katılımcılar ile 10 oturum boyunca yaratıcı drama uygulamaları yapılmıştır. Öğretmen adayları ile yapılan yaratıcı drama uygulamalarının onların sosyal becerileri üzerinde olumlu yönde anlamlı bir etkisinin olduğu ancak bu etkinin cinsiyet bakımından anlamlı olmadığı anlaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: *Yaratıcı drama, sosyal beceri, öğretmen adayı*

ABSTRACT

Present study was planned to investigate the effect of creative drama practices on social skills of pre-service teachers. The study was carried out as a part of the drama course which is in the curriculum of Social Sciences Teaching Department during the 2013-2014 academic year. The study group is comprised of 45 students at the 4th grade taking this course 19 of whom are female and 26 male participants selected on voluntary basis. Creative drama practices were implemented with the

---

* Bu araştırmanın bir bölümü “Erpa International Congress on Education” adlı konferansta sözlü bildiri olarak sunulmuştur, 2015, 4-7 Haziran, Atina, Yunanistan.

participants in 10 sessions. The results show that creative drama practices implemented with prospective teachers have a positive effect on their social skills at significant level. However, the effect was not found to vary significantly by gender.

Keywords: *Creative drama, social skill, pre-service teacher*

GİRİŞ

Yaratıcı drama, başlı başına bir alan olmasının yanı sıra eğitimde bir öğretim yöntemi olarak da kullanılmaktadır ve etkili sonuçlar vermektedir. Bu yöntem, içerdiği farklı tekniklerle ve uygulamalarla katılımcıya yaparak-yaşayarak kendini ifade edebilmesi için pek çok seçenek sunmaktadır. Alanyazında yaratıcı drama kavramı Adıgüzel'e (2013: 45) göre "bir grubu oluşturan üyelerin yaşam deneyimlerinden yola çıkarak, bir amacın, düşüncenin, doğaçlama, rol oynama (rol alma) gibi tekniklerden yararlanarak canlandırılması" olarak açıklanmıştır. San (1990) ise yaratıcı dramayı doğaçlama, rol oynama, tiyatro ya da drama tekniklerinden yararlanılarak, bir grup çalışması içinde, bireylerin, bir yaşantıyı, bir olayı, kimi zaman bir soyut kavramı ya da bir davranışı oyunsu süreçlerde anlamlandırması ve canlandırması olarak tanımlamaktadır.

"Drama dersleri hareket ve ritim, pandomim, doğaçlama, karakter çalışmaları ve konuşmayı içermektedir" (McCaslin, 1990: 286). Drama derslerinin ya da drama yöntemi ile yapılandırılmış bir ders planı hazırlık-ısınma, canlandırma ve değerlendirme olmak üzere üç aşamadan oluşmaktadır. "Hazırlık-ısınma çalışmaları daha çok beden hareketine geçtiği, duyuların eş zamanlı olarak yoğun kullanıldığı, içe dönük çalışmaların yapıldığı, güven kazanma, uyum sağlama gibi grup dinamiğini oluşturmak için yapılan, kuralları diğer aşamalara göre belli ve daha çok lider tarafından belirlenen aşamadır" (Adıgüzel, 2006: 25). Hazırlık-ısınma aşaması, katılımcıların bedensel ve zihinsel olarak canlandırma aşamasına hazırlanmalarını sağlayacak olan süreci kapsamaktadır. Bu aşama serbest yürüyüşler, güven çalışmaları gibi uygulamaların yapıldığı ve oyunların oynandığı aşamadır. Canlandırma aşaması, rol oynama ve doğaçlama gibi tekniklerin kullanıldığı "-mış gibi yapma" süreçlerini içeren aşamadır. "Oyunlar ve rol oynama, iletişim yoluyla kendi duygularımızı ortaya koymayı öğrendiğimiz çok önemli yollardır" (Bell, 2008: 149). Bu bakımdan bu çalışmalar büyük önem taşımaktadır. Değerlendirme aşaması ise katılımcıların görüşleri ve paylaşımları ile sürecin değerlendirildiği aşamadır. "Öğrenilenlerin kazanıma dönüşüp

dönüşmediği ve bu durumun gelecek yaşantılara etkisinin olup olmayacağı, tüm drama yaşantı süreçlerinin nasıl algılandığı, anlaşıldığına yönelik duygu ve düşüncelerin paylaşılması bu aşamada söz konusudur” (Adıgüzel, 2006: 26).

Yaratıcı drama uzun zamandan beri eğitimde kullanılmaktadır. Özdemir ve Çakmak’ın (2008) değindiği gibi, dramanın öğretmen eğitimi programlarının temel parçalarından biri olması ve çeşitli becerilerin üzerindeki etkilerine de odaklanması gerekmektedir. Sağlam da (2004) eğitimde drama ortamının bireye kendi potansiyelini fark etme, kendini ifade etme, yaratıcılık gelişimi, empati becerisi gibi becerilerin gelişimine önemli ölçüde katkı sağlamayı ve bireyleri mutlu edebileceğini vurgulamaktadır. Üstündağ’a (1994) göre dramaya eğitimde yer vermenin ilk yararı, eğitimin hedeflerinden olan bireyin kendini gerçekleştirme için birlikte çalışma ve sorumlulukları paylaşma fırsatını sunmasıdır. McNaughton’a (2004) göre eğitimde drama, bireyin iletişim ve karar verme becerilerinin gelişimine yardımcı olabilir ve arkadaşlarına yönelik duyarlılık kazanmasını sağlayabilir. Adıgüzel (2013) yaratıcı dramanın genel olarak; kendini tanıma, gerçekleştirme ve başkalarıyla iletişim kurma, iş birliği yapabilme-birlikte çalışma, sosyal duyarlılık yaratma, duygunun sağlıklı biçimde boşalımı-kontrolü ve dil gelişimi, sözel ve sözel olmayan şekilde ifade etme gibi birçok beceriyi kazandırdığını ifade etmektedir. Bu becerilere ek olarak Üstündağ’a (2006: 37) göre yaratıcı drama uygulamaları “katılımcılara kendini keşfetme, tanıma, başkalarını tanıma, kendini başkalarının yerine koyabilme fırsat ve olanaklarını verir”. Bayraktar ve Okvuran’a göre (2012) drama, bireylerin iletişim becerilerini artırır ve yaratıcı düşünme becerilerinin de artışı sağlar. Metinnam’a (2012) göre yaratıcı dramanın, bireylerin sanatsal duyarlılıklarının artmasında önemli rolü olabilmektedir. Eğitimde drama uygulamaları grup halinde gerçekleştirilir ve pek çok kazanımın kazanılması da büyük ölçüde bununla ilgilidir. Heathcote ve Wagner da (1990) yaratıcı dramanın asıl etkisini topluluk halinde yapılmasıyla ilişkilendirmektedirler. Henderson ve Shanker de (1978) yaptıkları araştırmada yaratıcı dramanın çocukları sosyal beceriler bakımından geliştirdiğini

belirtmişlerdir. Akoğuz (2012) ise, öğrencilerde iletişim becerilerinin geliştirilmesinde yaratıcı dramanın etkili olduğunu ortaya koymuştur. Colston (1985) yaratıcı dramanın sosyal iletişim becerileri üzerine etkisi olduğuna ve Yassa da (1997) araştırmasında yaratıcı dramanın öğrencilerin sosyal etkileşim becerilerini geliştirdiğine değinmiştir.

Yukarıda yer alan açıklamalar bağlamında yaratıcı drama uygulamalarıyla bireylerin sosyal beceriler bakımından olumlu kazanımlar elde edebilecekleri anlaşılmaktadır. Sosyal beceriler, bireylerin diğer insanlarla olan ilişkilerinde; öğrenme, soru sorma, kendi ihtiyaçlarını dile getirme ve diğer insanların istekleri ile ilgilenme, insanlarla etkili zaman geçirebilme, arkadaşlık kurma, kendi haklarını koruma ve diğer insanların da haklarını ihlal etmeme gibi her bireyin sahip olması gereken beceriler olarak kabul edilmektedir (Dowd ve Teirney, 2005). Lavasani, Afzali ve Afzali'ye (2011) göre sosyal beceriler, olumlu tepkiler vermeyi geliştiren ve olumsuz tepkiler vermeyi engelleyen, sonradan öğrenilen ve kabul gören tepkiler olarak ifade edilmiştir. Bununla birlikte sosyal becerilerin çeşitli boyutlarının olduğu kabul edilmiştir. Calderalla ve Merrel'e (1997) göre bu becerilerin akran ilişkileri, kendini kontrol etme, akademik, uyma ve atılganlık şeklinde beş boyutlu olduğu kabul edilmiştir. Bu beceriler Riggio tarafından da sınıflandırılmıştır. İlgili alanyazında yaygın olarak tercih edilen bu sınıflandırma sonucunda oluşan boyutlar, duyuşsal anlatımcılık: Sözel olmayan duyuşsal mesajların iletilmesi, duyuşsal duyarlık: sözel olmayan mesajların anlaşılması, duyuşsal kontrol: Sözel olmayan mesaj ve duyguların düzenlenmesi ve kontrol edilmesi, sosyal anlatımcılık: konuşmada karşıdaki kişiye odaklanılması ve sözel anlatım yapılması, sosyal duyarlık: karşıdaki kişinin sözel iletişimlerinin yorumlanması ve sosyal kontrol: sosyal ortamlarda kendinden emin olma ve kendini ayarlama becerisi şeklinde açıklanmıştır (Yüksel, 1997).

Sosyal becerilerin her birey için olduğu gibi, öğretmen adayları için de önemli olduğu düşünülmektedir. Bilindiği üzere etkili ve başarılı bir öğretimin yapılabilmesi için öğretmenin, akademik yeterliğinin yanında öğrencileri ile etkili iletişim kurmasında önemli

rolü olan sosyal becerilere sahip olması beklenmektedir. Bu bağlamda öğretmen adaylarının eğitimlerinde bu becerilerin kazandırılmasının gerekli olduğu anlaşılmaktadır. Nitekim ilgili literatürde bu konuda yapılan araştırmalar incelendiğinde; öğretmen adaylarının sosyal becerilerinin önemli bir değişken olarak birçok çalışmada ele alındığı görülmektedir (Akgün Giray, 2015; Akpınar, 2014; Bedir, 2013; Hark Söylemez, 2013; Leffert, Brady ve Siperstein 2009; Caner ve Özçep, 2007; Sazak Pınar ve Sucuoğlu, 2013; Şenol, 2015; Yeliz ve Uçar, 2010).

Sosyal becerilerin kazanılmasında yaratıcı dramanın etkili bir yöntem olarak kullanılabilmesi tahmin edilmektedir. Bu konuda öğretmen adaylarıyla yapılan araştırmalarda demokratik değerler (Karadağ, 2015), eleştirel düşünme becerileri ve eğilimleri (Saçlı, 2013), sanata yönelik ilgi ve sanat eğitimi dersi başarısı (Oğuz, 2013), akademik başarı (Aydeniz, 2012) demokratik tutum, biliş üstü farkındalık ve duygusal zekâ (Selçioğlu Demirsöz, 2010), yazma becerisi (Erdoğan, 2013) ve okul deneyimi uygulamaları (Tanrıseven, 2013) gibi pek çok alanda yaratıcı dramanın olumlu etkilerinin olduğu saptanmıştır. Dolayısıyla yaratıcı dramanın çeşitli beceriler kazandırmada etkisinin görüldüğü anlaşılmaktadır. Bu noktadan hareketle öğretmen yetiştirme sürecinde yaratıcı dramanın kullanılmasının yararlı olabileceği anlaşılmaktadır. Bu görüşü destekler nitelikte yaratıcı dramanın öğretmen yetiştirme sürecinde bazı programlarda bir ders olarak okutulduğu görülmektedir. Bu programlardan birisi de sosyal bilgiler öğretmenliği programıdır. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığının Eğitim Fakültesi Öğretmen Yetiştirme Lisans Programlarında yer alan sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programındaki Drama dersinin kur tanımı incelendiğinde; öğretmen adaylarının, eğitsel dramanın yapısı ve uygulanma aşamaları, eğitsel drama ortamı ve öğretmen nitelikleri, eğitsel dramada özel teknikler, eğitsel dramanın değerlendirilmesi, uygulandığı alanın eğitim amaçlarına uygun eğitici drama örnekleri ve yeni örneklerin geliştirilmesi gibi çeşitli kazanımların elde edilmesinin amaçlandığı görülmektedir (YÖK, 2016). Kur tanımından da anlaşılacağı gibi,

sosyal bilgiler öğretmen adaylarının drama hakkında kuram ve uygulama bakımından bilgi ve deneyim edinmeleri beklenmektedir. Dolayısıyla öğretmen adaylarından öğretim süreçlerinde dramayı etkili biçimde kullanmalarının beklendiği anlaşılmaktadır. Yukarıda değinildiği üzere birçok becerinin kazandırılmasında etkili olan ve bir ders olarak okutulan yaratıcı dramanın öğretmenlerin sosyal becerilerinin geliştirilmesinde kullanılmasının etkili sonuçlarının olup olmayacağına incelenmeye değer bir konu olduğu değerlendirilmektedir. Nitekim bu konuda yapılan araştırmalar incelendiğinde Akın (1993) farklı sosyo ekonomik düzeylerdeki ilkokul 3. sınıf öğrencilerinin sosyalleşme düzeylerine yaratıcı drama yönteminin etkisini incelemiştir. Uysal (1996), çalışmasında anaokuluna giden 5-6 yaş grubu çocuklarda yaratıcı drama çalışmalarının sosyal gelişim alanına olan etkisini araştırmıştır. Kaf (2000) yaptığı araştırmada hayat bilgisi dersinde bazı sosyal becerilerin kazandırılmasında yaratıcı drama yönteminin etkisinin belirlemeye çalışmıştır. Önalın Akfırat (2004) ise yaratıcı dramanın işitme engellilerin sosyal becerilerinin gelişimine etkisine ilişkin bir araştırma yapmıştır. Değinilen bu araştırmalara dayalı olarak yaratıcı dramanın sosyal becerilerin kazandırılmasında ne derece etkili olduğunun çeşitli araştırmalarda ortaya koyulmaya çalışıldığı anlaşılmaktadır.

Yukarıda yapılan açıklamalar incelediğinde sosyal becerilerin, öğretmen adaylarıyla ilgili yapılan araştırmalarda üzerinde önemle durulan bir özellik olduğu anlaşılmaktadır. Bununla birlikte sosyal becerilerin kazandırılmasında yaratıcı dramanın etkili sonuçları olan bir yöntem olarak kullanıldığı ortaya koyulmuştur. Ancak öğretmen adaylarına sosyal becerilerin kazandırılmasında yaratıcı dramanın bir yöntem olarak kullanıldığı herhangi bir araştırmaya ise rastlanmamıştır. Dolayısıyla yapılan bu araştırmanın ilgili alanda bu boşluğu dolduracağı değerlendirilmiştir. Bu noktadan hareketle araştırmanın amacı, yaratıcı drama uygulamalarının öğretmen adaylarının sosyal becerilerine etkisinin incelenmesi olarak belirlenmiştir. Araştırmanın amacı doğrultusunda iki hipotez geliştirilmiştir ve sınanmıştır. Araştırmanın hipotezleri aşağıda sunulmuştur:

Araştırmanın Hipotezleri

Hipotez 1: Öğretmen adaylarının yaratıcı drama uygulamalarından sonraki sosyal beceri düzeyleri önceki sosyal beceri düzeylerine göre anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Hipotez 2: Öğretmen adaylarının yaratıcı drama uygulamalarından önceki ve sonraki sosyal beceri düzeyleri cinsiyet değişkeni bakımından anlamlı farklılık göstermemektedir.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, sadece bir grup ile yapıldığı ve bağımlı değişkene ilişkin ölçümler sadece bu grup üzerinden gerçekleştirildiği için deneysel desenlerden “Tek Grup Ön Test-Son Test Desen” kapsamında yapılmıştır.

Deneysel İşlem Süreci

Bu araştırmanın amacı doğrultusunda katılımcılara, araştırmacılar tarafından hazırlanan, “hazırlık-ısınma”, “canlandırma” ve “değerlendirme” aşamalarından oluşan bir yaratıcı drama eğitim programı hazırlanmış ve uygulanmıştır. İlk oturumda isim-ritim koreografi çalışmalarını içeren tanışma, iletişim, oryantasyon, uyum-güven uygulamaları kullanılmıştır ve daha fazla oyun ağırlıklı, etkileşim içeren uygulamalara yer verilmiştir. Her oturumda kendi konusu kapsamında aşamalar dikkate alınmış ve bu aşamalar arasında bağ kurulmuştur. Grup çalışmalarına özellikle önem verilmiştir ve gruplar oluşturulurken rastgele seçim yapılmıştır. Böylelikle sürekli aynı katılımcılarla beraber çalışılması değil, o güne kadar hiç iletişime geçilmemiş ya da az iletişime geçilmiş katılımcılarla da çalışma ortamı oluşturulmuştur. Diğer oturumlarda rol oynama, doğaçlama, rol kartları, tablo oluşturma, donuk imge tekniklerine daha fazla yer verilmiştir. Son oturum ise genel değerlendirme olup katılımcıların sosyal becerilere ilişkin uygulamalardan edindikleri

kazanımlara ilişkin istasyon tekniği ile değerlendirme yapılmıştır. Yukarıda değinilen sreçler toplam 10 oturum devam etmiştir ve her bir oturum yaklaşık 90 dakika srmştir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu, 2013-2014 eğitim oğretim yılında, Rize ilinde bulunan Recep Tayyip Erdoğan niversitesi Eğitim Fakltesi Sosyal Bilgiler Oğretmenliği programında yer alan drama dersine devam eden 4. sınıf oğretmen adayları arasından gönll olarak katılan 19 (%42) kız ve 26 (%58) erkek olmak zere toplam 45(%100) kişiden oluşmaktadır. Katılımcıların yaş ortalaması 22.17 (ss. 1.42) şeklinde-dir.

Veri Toplama Araçları

Sosyal Beceri Envanteri

Bu becerilerin oľlmesinde Riggio (1986) tarafından geliştirilen ve Yksel (1998) tarafından Trkçeye uyarlanan ‘‘Sosyal Beceri Envanteri’’ kullanılmıştır. Oľme aracının Trkçeye uyarlanması niversite oğrencileri zerinde gerçekteştirilmiştir. 90 maddeden oluşan oľme aracı beşli Likert tipindedir. Oľme aracının altı alt boyutu (Duyuşsal Anlatımcılık, Duyuşsal Duyarlık, Duyuşsal Kontrol, Sosyal Anlatımcılık, Sosyal Duyarlık ve Sosyal Kontrol) olmakla birlikte toplam puanı hesaplanarak da kullanılabilir. Bu araştırma kapsamında oľme aracının toplam puanı dikkate alınmıştır. Oľme aracının gvenirliğine ilişkin yapılan analizler sonucunda elde edilen Cronbach alpha iç tutarlılık katsayılarının alt oľekler için .56 ile .82 arasında değiştiği, oľeęin toplamına ilişkin elde edilen değerin ise .85 olduğu bulunmuştur. Oľeęin geçerliğine ilişkin yapılan benzer oľek geçerliği çalışmasında Bacanlı (1990) tarafından Trkçeye uyarlanan ‘‘Kendini Ayarlama Oľeęi’’ ile bu oľeęin toplam puanı arasında .63 dzeyinde bir ilişki olduğu grlmştir.

Kişisel Bilgi Formu

Katılımcıların cinsiyet ve yaşları ile ilgili bilgilerin elde edilmesi amacıyla araştırmacılar tarafından bilgi formu hazırlanmıştır.

Veri Toplama Süreci

Katılımcılar ile 10 oturum boyunca yaratıcı drama uygulamaları yapılmıştır. Uygulamalardan önce ve sonra katılımcıların ölçme aracını cevaplamaları istenmiştir. Bu sayede uygulamalardan önceki ve sonraki sosyal beceri düzeyleri ölçülmüştür. Araştırmada ölçülmeye çalışılan özellik ölçme aracı ile belirlenmeye çalışılan sosyal becerilerle sınırlıdır. Katılımcıların ölçme araçlarını doldurmaları yaklaşık 15 dakika sürmüştür.

Verilerin Analizi

Araştırmada katılımcıların, yaratıcı drama uygulamalarından önceki ve sonraki sosyal beceri düzeyleri ölçülmüş ve aralarındaki fark belirlenmiştir. Bu sayede yaratıcı drama uygulamalarının, bireylerin sosyal becerileri üzerindeki etkisi ortaya koyulmuştur. Elde edilen verilerin analizinde, ilişkili ve ilişkisiz örneklem için t-testi yapılmıştır. Analizler SPSS 20 paket programı ile gerçekleştirilmiştir.

BULGULAR

Bu bölümde araştırma kapsamında oluşturulan hipotezler test edilmiştir ve ulaşılan sonuçlar sırasıyla aşağıda sunulmuştur.

Hipotez 1'e İlişkin Elde Edilen Bulgular

Araştırmanın birinci hipotezi olan; “öğretmen adaylarının yaratıcı drama uygulamalarından sonraki sosyal beceri düzeyleri önceki sosyal beceri düzeylerine göre anlamlı düzeyde daha yüksektir” hipotezinin test edilmesi amacıyla ilişkili örneklem için t-testi yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Sosyal Beceri Ön Test ve Son Test Ortalama Puanlarının t- Testi Sonuçları

Sosyal Beceri	N	Ort.	Ss	Sd	t	p
Öntest	45	2.793	.357	44	-3.885	.000***
Sontest	45	2.965	.425			

*** p< .001

Tablo 1 incelendiğinde öğretmen adaylarının yaratıcı drama uygulamaları sonrasındaki sosyal beceri puanlarının ($Ort_{sontest}=2.965$), uygulamadan önceki puanlarına ($Ort_{öntest}=2.793$) göre istatistiki açıdan anlamlı şekilde daha yüksek olduğu görülmüştür ($t=-3,885$, $p< .001$).

Hipotez 2'ye İlişkin Elde Edilen Bulgular

Araştırmanın ikinci hipotezi olan; “öğretmen adaylarının yaratıcı drama uygulamalarından önceki ve sonraki sosyal beceri düzeyleri cinsiyet değişkeni bakımından anlamlı farklılık göstermemektedir” hipotezinin test edilmesi amacıyla ilişkisiz örneklem için t-testi yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 2 ve Tablo 3'te sunulmuştur.

Öğretmen adaylarının yaratıcı drama uygulamalarından önceki sosyal beceri düzeylerinin cinsiyet değişkeni bakımından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin elde edilen sonuçlar Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. Sosyal Beceri Ön Test Puanlarının Cinsiyete Göre t- Testi Sonuçları

Sosyal Beceri	n	Ort.	Ss	Sd	t	p
Kız	19	2.714	.394	43	-1.282	.207
Erkek	26	2.850	.323			

Tablo 2 incelendiğinde öğretmen adaylarının yaratıcı drama uygulamalarından önceki sosyal beceri düzeylerinin, cinsiyet değişkeni bakımından anlamlı bir farklılığa rastlanmadığı görülmektedir ($t= -1,282$, $p>.05$).

Öğretmen adaylarının yaratıcı drama uygulamalarından sonraki sosyal beceri düzeylerinin cinsiyet değişkeni bakımından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin elde edilen sonuçlar Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3. Sosyal Beceri Son Test Puanlarının Cinsiyete Göre t- Testi Sonuçları

Sosyal Beceri	n	Ort.	Ss	Sd	t	p
Kız	19	2.860	.430	43	-1.437	.158
Erkek	26	3.042	.412			

Tablo 3 incelendiğinde öğretmen adaylarının yaratıcı drama uygulamalarından sonraki sosyal beceri düzeylerinin, cinsiyet değişkeni bakımından anlamlı bir farklılığa rastlanmadığı görülmektedir($t=-1,437, p>.05$).

TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu araştırmanın sonucunda, öğretmen adayları ile yapılan yaratıcı drama uygulamalarının, sosyal becerileri üzerinde olumlu yönde anlamlı bir etkisinin olduğu anlaşılmıştır. Bu konuda yapılan araştırmalara bakıldığında, yaratıcı drama ile öğretmen adaylarına çeşitli becerilerin kazandırılmaya çalışıldığı görülmektedir. Karadağ'ın (2015) yaratıcı drama ile demokratik değerlerin kazandırılması amacıyla yaptığı çalışmada katılımcıların uygulama sonrasındaki değerlerinin öncesine göre daha yüksek düzeyde olduğu görülmüştür. Selçioğlu Demirsöz'ün (2010) yaptığı çalışmada bireylerin yaratıcı drama ile demokratik tutum, biliş üstü farkındalık ve duygusal zekâ yeterliliklerinin artırıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Kara ve Çam'ın (2007) araştırmasında grupta bir işi yapma ve yürütme becerileri, ilişkiyi başlatma ve sürdürme becerileri ile kendini kontrol etme becerilerini kazandırma konusunda yaratıcı drama yönteminin etkili olduğu bulunmuştur. Saçlı'nın (2013) araştırmasında yaratıcı drama uygulamalarının eleştirel düşünme becerileri ve eğilimlerini olumlu yönde etkilediği anlaşılmıştır. Oğuz'un (2013) yaptığı çalışmada yaratıcı dramanın kullanılmasının katılımcıların sanata ilgi düzeylerini ve sanat eğitimi dersi

başarılarını artırdığı belirlenmiştir. Aydeniz (2012) yaratıcı drama uygulamalarının bireylerin akademik başarılarının artırılmasında olumlu yönde etkili olduğu sonucuna ulaşmıştır. Dolayısıyla bu araştırmada ulaşılan sonuçlar ile yukarıda değinilen araştırma sonuçlarının örtüştüğü anlaşılmaktadır. Bu bağlamda yaratıcı dramanın birçok özelliğın kazandırılmasında etkili olduğu gibi, öğretmen adaylarının sosyal becerilerinin geliştirilmesinde de etkili olduğu söylenebilir. Sosyal becerilerin içeriğine bakıldığında; kişinin diğer insanlarla sağlıklı ilişkiler kurabilmesi, arkadaşlıklar geliştirebilmesi, kendi hakkını koruyabilmesi, diğer insanların haklarına saygı duyması ve sosyal açıdan kabul edilebilir davranışlar sergilemesi olarak ifade edilmektedir (Dowd ve Teirney, 2005; Yüksel, 1998). Dramanın kazandırmayı amaçladığı içerik ise McNaughton'ın (2004) değindiğı gibi bireyin iletişim becerilerinin ve arkadaş ilişkilerinin gelişimine katkı sağlamasını; Adıgüzel'in (2013) ifade ettiğı gibi kendini tanıma, gerçekleştirme ve başkalarıyla iletişim kurma, sosyal duyarlık yaratma ve iş birliğı yapabilme-birlikte çalışma becerilerinin kazandırılmasını kapsamaktadır. Bu bağlamda sosyal becerilerin içeriğı ile yaratıcı dramanın kazandırmaya çalıştığı davranışların örtüştüğü söylenebilir. Araştırmada elde edilen sonuç, değinilen bu benzerliğın bir çıktısı olarak yorumlanabilir. Ayrıca, bu konuda yapılan bazı araştırmalarda öğretmen adaylarının yaratıcı dramaya yönelik tutumlarının olumlu yönde (Bertiz, 2005; Fenli, 2010; Yıldırım, 2011; Yönel, 2004) ve yaratıcı dramayı kullanmaya ilişkin öz yeterlik algılarının yüksek olduğu (Aslan, 2014) sonuçlarına ulaşılmıştır. Dolayısıyla bu araştırma sonucunda öğretmen adaylarının yaratıcı drama uygulamalarının sosyal becerileri üzerinde olumlu yönde anlamlı bir etkisinin olmasında, değinilen olumlu tutum ve yüksek öz yeterlik algılarının da etkili olduğu söylenebilir.

Araştırmanın diğer bir sonucu olan öğretmen adayları ile yapılan yaratıcı drama uygulamalarında sosyal becerileri üzerinde cinsiyet bakımından anlamlı farklılığın olmadığı belirlenmiştir. Bu konuda öğretmenler ve öğretmen adayları ile yapılan araştırmaların bazılarında kız ve erkeklerin sosyal beceri düzeyleri arasında anlamlı farklılığın olmadığı

sonucuna ulaşılmıştır (Akpınar, 2014; Özçep, 2007). Araştırmadan elde edilen sonuçlar bu sonuçlar ile örtüşmektedir. Bununla birlikte bazı araştırmalarda ise sosyal becerilerin cinsiyet değişkenine göre farklılık gösterdiği anlaşılmıştır. Bu çalışmalardan; Şenol (2015) yaptığı araştırmada kız ve erkekler arasında sosyal becerinin alt boyutlarından olan; duygusal duyarlılık boyutunda kızların; duygusal kontrol boyutunda erkeklerin daha yüksek puanlar aldığı sonucuna ulaşmıştır. Bedir (2013) sosyal becerinin alt boyutu olan duygusal kontrol boyutunda erkeklerin ortalamalarının, kızlara göre daha yüksek olduğunu saptamıştır. Uçar (2010) ise yaptığı araştırmada erkeklerin sosyal becerilerini, kızlara göre daha yüksek bulmuştur. Değınilen sonuçlar ise bu araştırmadan elde edilen sonuçlar ile çelişmektedir. Araştırma kapsamında ulaşılan, katılımcıların sosyal becerilerinin cinsiyete göre farklılaşmaması sonucunun, öğretmen adaylarının yaratıcı drama uygulamalarına ilişkin görüşlerinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Bu konuda yapılan araştırmalar incelendiğinde; kız ve erkek öğretmen adaylarının yaratıcı dramaya yönelik tutumları arasında anlamlı düzeyde farklılığın olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Fenli, 2010; Yıldırım, 2011). Bu araştırmada yapılan uygulamalar sonucunda sosyal beceri düzeylerinin cinsiyet bakımından farklılaşmaması, yukarıda değınilen araştırmaların sonuçlarında yer alan öğretmen adaylarının yaratıcı dramaya yönelik tutumlarının cinsiyete göre farklılaşmaması durum ile benzerlik göstermektedir. Ulaşılan bu sonuç eğitim öğretim süreçlerindeki kazanımlar bakımından cinsiyetler arasında farklılık olmaması bağlamında istenen bir durumdur. Bu sonuçlar bağlamında araştırmanın amacı doğrultusunda geliştirilen iki hipotezin de doğrulandığı anlaşılmıştır.

Araştırmadan elde edilen sonuçlardan yola çıkılarak, öğretmen adaylarının eğitimlerinde sosyal becerilerinin geliştirilmesine yönelik olarak, derslerin işlenişinde yaratıcı drama yöntemine daha fazla yer verilmesi önerilebilir. Ayrıca eğitim fakültelerinde yer alan psikolojik danışmanlık ve rehberlik, sınıf öğretmenliği, okul öncesi öğretmenliği gibi çeşitli programlarda öğretmen adaylarının sosyal becerilerini geliştirmek amacıyla yaratıcı drama

uygulamaları yapılabilir. Bununla birlikte ileride yapılacak araştırmalarda yaratıcı drama uygulamalarının empati, özgüven ve sorumluluk gibi becerilerin kazanılması üzerindeki etkisi incelenebilir. Bu araştırma kapsamında yaratıcı drama uygulamalarında öğretmen adaylarının sosyal becerileri üzerinde cinsiyet bakımından anlamlı farklılığın olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Yapılacak araştırmalarda sınıf seviyesi ve akademik başarı düzeyi gibi farklı değişkenlerin dikkate alındığı araştırmalar da gerçekleştirilebilir.

KAYNAKLAR

- Adıgüzel, Ö. (2006). Yaratıcı Drama Kavramı, Bileşenleri ve Aşamaları. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 1(1), 17-29.
- Adıgüzel, Ö. (2013). *Eğitimde Yaratıcı Drama*. Ankara: Pegem Akademi.
- Akgün Giray, D. (2015). *Öğretmen Adaylarınca Hazırlanan ve Sunulan Sosyal Öykülerin Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Çocukların Sosyal Becerileri Edinmeleri Üzerindeki Etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Akoğuz, M. (2002). *İletişim becerilerinin geliştirilmesinde yaratıcı dramanın etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Akpınar, Ş. (2014). *Öğretmen Adaylarının Problem Çözme ve Sosyal Becerilerinin İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Kahramanmaraş.
- Akın, M. (1993). *Farklı sosyo-ekonomik düzeylerdeki ilkokul 3. sınıf öğrencilerinin sosyalleşme düzeylerine yaratıcı drama eğitiminin etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aslan, G. (2014). *Öğretmen Adaylarının Yaratıcı Drama Yöntemini Kullanmaya Yönelik Öz Yeterlik Algularının İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Niğde Üniversitesi, Niğde.
- Aydeniz, H. (2012). *Yaratıcı Drama Yönteminin Üniversite Öğrencilerinin Akademik Başarılarına ve Fransızca Konuşmaya Yönelik Tutumlarına Etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Bacanlı, H. (1990). *Kendini Ayarlama Becerisinin Çeşitli Değişkenlerle İlişkisi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Bayraktar, A. ve Okvuran, A. (2012). Improving students' writing through creative drama. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 51 (2012), 662-665, Elsevier.

- Bedir, H. (2013). *Sınıf Öğretmenlerinin Sosyal Beceri Düzeyleri (Bolu İli Örneği)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Bell, E. (2008). *Theories of Performance*. California: SAGE Publications.
- Bertiz, H. (2005). *Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Yaratıcı Dramaya Yönelik Tutumları ve Öyküleme Çalışmalarına İlişkin Görüşleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Calderalla, P. And Merrell, K.W.(1997). Common dimensions of Social Skills of Children And Adolescents: A Taxonomy of Positive Behaviors. *School Psychology Review*, 26(2), 264–278.
- Caner Özçep, M. (2007). *İlköğretimde Görev Yapan Beden Eğitimi ve Sınıf Öğretmenlerinin Sosyal Beceri Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından Karşılaştırılması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Colston, GL. (1985). *The effects of a creative drama workshop and an arts on film program on the social interaction of deinstitutionalized developmentally disabled persons* (Therapeutic recreation, District of Columbia). PhD. Usa: University of Maryland Press.
- Dowd, T. and Teirney, J. (2005). *Teaching Social Skills to Youth* (Second Edition). Boys Town Press: NE.
- Erdogan, T. (2013). The Effect of Creative Drama Method on Pre-service Classroom Teachers' Writing Skills and Attitudes towards Writing. *Australian Journal of Teacher Education*, 38(1), 44-61.
- Fenli, A. (2010). *Sınıf Öğretmeni Adaylarının Yaratıcı Drama Dersine Yönelik Tutumları (MAKÜ Örneği)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Burdur.
- Hark Söylemez, N. (2013). *Öğretmen Adaylarının Sosyal Ağ Sitelerini Kullanma Durumlarına Göre Sosyal Beceri Düzeylerinin İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dicle Üniversitesi, Diyarbakır.
- Heathcote, D. and Wagner, B. (1990). *Drama as a learning medium*. (6. Baskı). Stanley Thornes, Publishers Ltd.
- Henderson, C. and Shanker, J.L. (1978). The use of interpretive dramatics versus basal reader workbooks. *Reading World*. (17): 239-243.
- Kaf, Ö. (2000). Hayat Bilgisi Dersinde Bazı Sosyal Becerilerin Kazandırılmasında Yaratıcı Drama Yönteminin Etkisi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(6), 173-184.
- Kara, Y. ve Çam, F. (2007). Yaratıcı Drama Yönteminin Bazı Sosyal Becerilerin Kazandırılmasına Etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32(2007), 145-155.

- Karadağ, B. (2015). *Sınıf Öğretmeni Adaylarına Metaforik Algıları Doğrultusunda Yaratıcı Drama Yöntemiyle Demokratik Değerlerin Kazandırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Lavasani, M. G., Afzali, L. ve Afzali, F. (2011). Cooperative Learning and Social Skills. *Cypriot Journal of Educational Science*, 4, 186 -193.
- Leffert, J. S., Brady, M. E. and Siperstein, G. N. (2009). A "Tools for Teachers" Approach for Infusing Social Skills Instruction into Daily Teaching Activities. *Teaching Exceptional Children Plus*, 6(2), 1-25.
- McCaslin, N. (1990). *Creative Drama in the Classroom*. New York: Longman.
- McNaughton, M. J. (2004). Educational Drama in the Teaching of Education for Sustainability. *Environmental Education Research*, 10(2), 139-155.
- Metinnam, İ. (2012). Ortaçağ ve Rönesans Dönemleri Sanat Anlayışlarının Yaratıcı Drama Yöntemiyle İşlenmesi, *MEB Özel Doğaç Yaratıcı Drama Eğitimliği / Liderliği Programı Bitirme Projesi*, Ankara: ÇDD.
- Oğuz, A. (2013). *Yaratıcı Drama Yönteminin Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanata Yönelik İlgilerine ve Sanat Eğitimi Dersi Başarılarına Etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Önalın Akfırat, F. (2004). Yaratıcı Dramanın İşitme Engellilerin Sosyal Becerilerinin Gelişimine Etkisi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 5(1) 9-22.
- Özdemir, M. S. and Çakmak, A. (2008). The Effect of Drama Education on Prospective Teachers' Creativity. *International Journal of Instruction*, 1(1), 13-30.
- Riggio, R. E. (1986). The Assessment of Basic Social Skills. *Journal of Personality and Social Psychology*, 51, 649-660.
- Saçlı, F. (2013). *Yaratıcı Drama Eğitiminin Aday Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Eleştirel Düşünme Becerileri ve Eğilimleri Üzerine Etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Sağlam, T. (2004). Dramatik eğitim: Amaç mı? Araç mı? *Tiyatro Araştırmaları Dergisi*, 17, 4-22.
- San, İ. (1990). Eğitimde Yaratıcı Drama. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 23(2), 573-583.
- Sazak Pınar, E. and Sucuoğlu, B. (2013). The Outcomes of a Social Skills Teaching Program for Inclusive Classroom Teachers. *Educational Sciences: Theory&Practice*, 13(4), 2247-2261.
- Selçioğlu Demirsöz, E. (2010). *Yaratıcı Dramanın Öğretmen Adaylarının Demokratik Tutumları, Biliş üstü Farkındalıkları ve Duygusal Zekâ Yeterliliklerine Etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

- Şenol, E. (2015). *Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Öğrencileri ile Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Kahramanmaraş.
- Tanrıseven, I. (2013). The Effect of School Practices on Teacher Candidates' Sense of Efficacy Relating to Use of Drama in Education. *Educational Sciences: Theory&Practice*, 13(1), 402-412.
- Uysal, F.N. (1996). Anaokuluna giden 5-6 yaş grubu çocuklarda yaratıcı drama çalışmalarının sosyal gelişim alanına olan etkisinin incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Üstündağ, T. (1994). Günümüz Eğitiminde Dramanın Yeri. *Yaşadıkça Eğitim Dergisi*, 37,7-10.
- Üstündağ, T. (2006). *Yaratıcı Drama Öğretmenimin Günlüğü*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Yassa, N.A.(1997). A study of the effect of drama education on social interaction in high school students. Unpublished Doktoral Dissertation, Ontario: Lakehead University.
- Yeliz Uçar, N. (2010). *Okul Öncesi Öğretmenlerinin Sosyal Becerilerini Etkileyen Faktörler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Yıldırım, Y. (2011). *Okul Öncesi Eğitimi Öğretmen Adaylarının Yaratıcı Drama Dersine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi, Konya.
- YÖK (2016). http://www.yok.gov.tr/documents/10279/49665/sosyal_bilgiler.pdf/5b46fcf9-d79c-46dc-a8e5-9b944c99ec6a_(2016, Şubat 23).
- Yönel, A. (2004). *Okul Öncesi Eğitim Öğretmenlerinin Yaratıcı Dramaya Yönelik Tutumlarının İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Yüksel, G. (1998). Sosyal Beceri Envanterinin Türkçe'ye Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları. *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(9), 39-48.
- Yüksel, G. (1997). *Sosyal Beceri Eğitiminin Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeyine Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.

SUMMARY

The aim of this study is to investigate the effects of creative drama application on social skills of pre-service teachers. For this purpose, creative drama training program was developed by researchers and administered to study participants. In session one; meeting, communication, orientation, compliance-trust applications were used involving name-beat choreography work. This phase was mainly devoted to applications involving interaction and games. In each session, relevant stages were considered and bond was established between these phases. In other sessions, mostly role-playing, improvisation, role cards, table creation, and dull imagery techniques were used. The last session was carried out for overall assessment. The assessment was conducted with station technique on outcomes gained by participants from applications related to social skills. The above-mentioned processes continued for a total of 10 sessions with each session lasting approximately 90 minutes. In the study group, there were 45 pre-service teachers from the 4th year of social sciences teaching taking the course of creative drama during the academic year 2013-2014. The pre-service teachers participated in the study on voluntary basis. In this study, social skills of participants were measured by using the "Social Skills Inventory" developed by Riggio (1986) and adopted to Turkish by Yüksel (1998). The researchers also prepared a form to obtain demographic information about participants such as gender and age. The measurement tool was administered both before and after the application to measure pre-test and post-test social skill levels of participants. In this way, the impact of creative drama applications on social skills of individuals was identified. In the analysis of the obtained data, t-test was performed for related and unrelated samples. Analysis was performed with SPSS 20 software package. The results showed that creative drama has positive effects on pre-service teachers' social skills at a significant level. However, no significant difference was found in social skills of participants by gender. According to the study results, it could be suggested to give more space for creative drama method during courses in the training of pre-service teachers for development of social skills. Moreover, creative drama applications can be included in curricula of other departments in faculties of education such as guidance counseling, classroom teaching and pre-school teaching in order to improve social skills of pre-service teachers. In addition to this, future studies can be carried out to find out the effect of creative drama applications on acquisition of skills such as empathy, self-confidence and responsibility. In the present study, no significant difference was found in social skills of pre-service teachers by gender. In future studies, emphasis could be placed on different variables such as grade level and academic achievement level.